

Από το Τεχνικό Μουσείο Θεσσαλονίκης στο Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας

Κωνσταντίνος Τάνης

Χημικός, Διευθυντής Λειτουργίας του Κέντρου Διάδοσης Επιστημών και Μουσείου Τεχνολογίας Θεσσαλονίκης

Αποστολή των Μουσείων Επιστήμης και Τεχνολογίας είναι η πληροφόρηση, η επικοινωνία και η ευαισθητοποίηση του κοινού για τα επιτεύγματα αλλά και τα προβλήματα που δημιουργήσει η τεχνολογία, τις δυνατότητες που προσφέρονται σήμερα και τις τάσεις για το μέλλον, με τη βοήθεια υλικών τεκμηρίων που μαρτυρούν την εξέλιξή της. Το 1978, μια συνάντηση μεταξύ ενδιαφερόμενων για την τεχνολογία εκπαιδευτικών, τεχνικών και επιχειρηματιών, που προκλήθηκε από τον Μάνο Ιατρίδη, στάθηκε η αφορμή για το ξεκίνημα της προσπάθειας δημιουργίας του Τεχνικού Μουσείου Θεσσαλονίκης. Σκοπός της ίδρυσης του Μουσείου, αλλά και της αδιάλειπτης παρουσίας του επί ένα τέταρτο του αιώνα, ήταν να συμβάλει στη γνωριμία, την εξοικείωση και την αύξηση του ενδιαφέροντος για την επιστήμη και την τεχνολογία.

Η συντροφιά σύντομα πήρε νομική μορφή και έγινε σωματείο, διευρύνθηκε ο αριθμός των 24 ιδρυτικών μελών και απέκτησε στέγη 500 τ.μ., που διατέθηκε από το ιδρυτικό μέλος και επιχειρηματία Π. Τσουκαλά. Την πρώτη δεκαετία, η οργάνωση και η λειτουργία του Μουσείου στηρίχθηκε στην εθελοντική εργασία και προσφορά μελών και φίλων. Ο πηγάς του δημιουργήθηκε από ανθρώπους που εργάστηκαν χωρίς αμοιβή και γνώριζαν τα μουσεία ως επισκέπτες, με εκθέματα για τα οποία δεν δαπανήθηκαν χρήματα και πολλές φορές ο δωρητής πλήρωνε και τη μεταφορά. Τα πρώτα βήματα του Μουσείου ενθάρρυνε η θετική ανταπόκριση του κοινού και η ενθουσιώδης στάση των νέων.

Το 1989, το Μουσείο μεταφέρθηκε σε κτίριο στη Βιομηχανική Περιοχή Θεσσαλονίκης στη Ζώνη. Το κτίριο δέχθηκε η ΕΤΒΑ (Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης) για μία δεκαετία, ως επιβράβευση του έργου του Μουσείου και αναγνώριση της ανάγκης να αναπτυχθούν οι δραστηριότητές του. Έως το 1995, οι επιφορισμένοι με την οργάνωση του σχολήθηκαν κυρίως με τη στοιχειώδη διαμόρφωση του χώρου, την ανάπτυξη αλληλεπιδρώντων εκθεμάτων και τις ξενογήσεις σχολικών ομάδων.

1. Εγκαίνια των νέων εγκαταστάσεων στο χώρο υποδοχής.

2. Οι νέες εγκαταστάσεις στην περιοχή Θέρμης Θεσσαλονίκης.

Από το 1995 έως το 2000, με τη συνεργασία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας και χρηματοδότηση από το πρόγραμμα ΕΠΕΤ II, πραγματοποιήθηκαν έργα ανάπλασης του Εκθετηρίου, εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων και βελτίωσης των τεχνικών παρουσιάσεων των εκθεμάτων. Το 1999 το κτίριο πέρασε στην ιδιοκτησία του Μουσείου.

Την ίδια χρονιά (1999) διαμορφώθηκε η πρόταση ίδρυσης ενός φορέα και υλοποίησης ενός προγράμματος που θα ενσωμάτωνε τις δραστηριότητες του Τεχνικού Μουσείου εμπλουτισμένες, διευρυμένες και αναβαθμισμένες, διατηρώντας τον εκπαιδευτικό και ψυχαγωγικό προσανατολισμό. Η πρόταση που αφορούσε τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων εγκρίθηκε και με τη συμπέραση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας το έργο άρχισε να εκτελείται γύρω στα τέλη του 2001.

Το κτηριακό πρόγραμμα, που υλοποιήθηκε σε έκταση 50 στρεμμάτων την οποία διέθεσε ο Δήμος Θέρμης, προέβλεπε χώρους ικανούς να καλύψουν τις αυξανόμενες ανάγκες διαφορικών σύμφων με τη σύγχρονη μουσειολογική αντίληψη για ποικιλία παροχών και εξυπηρετήσεων προς το κοινό, σε χώρους λειτουργικούς και εύελκτους για το περιεχόμενο και τους εργαζομένους. Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό κατασκευάστηκαν:

- Χώροι μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων έκτασης 4000 τ.μ.
- Πλανητάριο διαμέτρου οθόνης 18 μ. και χωρητικότητας 150 θέσεων.
- Κινηματοθέατρο ευρείας οθόνης και προβολής φιλμ 70 χιλιοστών, χωρητικότητας 300 θέσεων.
- Προσομοιωτής 18 θέσεων με δυνατότητα προβολής 3D.
- Αμφιθέατρο 200 θέσεων με δυνατότητες Ο/Α υποστήριξης και μετάφρασης.

- Βιβλιοθήκη, γραφεία, εργαστήρια, εστιατόριο, κατάστημα αναμνηστικών, αποθήκες και άλλοι χώροι εξυπηρέτησης.

Οι νέες εγκαταστάσεις, οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους, εγκαινιάστηκαν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον Οκτώβριο του 2004.

Τον Οκτώβριο του 2001 συστάθηκε το ίδρυμα «Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας», που ενσωμάτωσε τις δραστηριότητες του Τεχνικού Μουσείου Θεσσαλονίκης και διαχειρίστηκε την κατασκευή, την οργάνωση και τη λειτουργία των νέων εγκαταστάσεων. Τη διοίκηση του Ιδρύματος ασκεί ενδεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο που απαρτίζεται από μέλη των φίλων του Τεχνικού Μουσείου και εκπροσώπους της πολιτείας και της τοπικής κοινωνίας.

Από τις πρώτες στιγμές της θεωρητικής βεβαίωσης του Μουσείου, το εκθετήριο θεωρήθηκε βασική προϋπόθεση, αλλά όχι και αποκλειστικός λόγος της ύπαρξής του. Καταβλήθηκε προσπάθεια για τη δημιουργία ενός κλασικού μουσειακού χώρου όπου συγκεντρώνονται, φυλάσσονται και εκτίθενται εργαλεία, μηχανές και συσκευές που χαρακτηρίζουν μέρος της επιστημονικής και τεχνολογικής κληρονομιάς της περιοχής μας. Ιδρύματα όπως το Πανεπιστήμιο, οργανισμοί όπως ο ΟΤΕ και η ΔΕΗ και μικρές ή μεγαλύτερες επιχειρήσεις καθώς και ιδιώτες προσέφεραν τα αντικείμενα που συγκροτούν τις συλλογές του Μουσείου. Μόλις το 1997 και με αφορμή την έκθεση για την Αρχαία Ελληνική Τεχνολογία, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων της Θεσσαλονίκης-πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης, το Μουσείο άρχισε να κατασκευάζει εκθέματα επί παραγγελία.

Τα 1.000 περίπου εκθέματα του Μουσείου παρουσιάστηκαν σε χώρο έκτασης 1.800 τ.μ., ο-

μοδοποιημένα σε θεματικά εκθετήρια που αφορούν τα εξής πεδία: Αρχαία Ελληνική Τεχνολογία, Αεροπορία, Διάστημα, Ηλεκτρισμό, Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές, Ιατρική Τεχνολογία, Κλασικά Αυτοκίνητα, Μετεωρολογία, Νηματοουργία και Υφαντουργία, Ολογράμματα, Όργανα Ναυσιπλοΐας, Όργανα Φυσικής, Παραδοσιακή Τεχνολογία, Ραδιοφωνία και Τηλεόραση, Σιδηρόδρομο, Τηλεπικοινωνίες, Τυπογραφία, Φωτογραφία. Στον ίδιο χώρο φιλοξενήθηκε και το Τεχνοπάρκο «Εύρηκα». Το Τεχνοπάρκο είναι μια έκθεση κατασκευών για την κατανόηση επιστημονικών φαινομένων που λειτουργούν κάτω από τον έλεγχο και με τη συμμετοχή του επισκέπτη, ένας χώρος όπου η μάθηση είναι ψυχαγωγία.

Η απόκτηση εκθεμάτων και η δημιουργία εκθετηρίων είναι μια ζωντανή διαδικασία που αναπτύσσεται δυναμικά και διαχρονικά. Αξίζει να σημειωθεί ο επαναπροσδιορισμός της εκθεσιακής αντίληψης σε ό,τι αφορά τις νέες εγκαταστάσεις, σύμφωνα με την οποία επιχειρείται η εγκατάλειψη της παρατακτικής παρουσίασης εκθεμάτων, επί ωφέλεια της ανάπτυξης ολοκληρωμένων εκθέσεων, στις οποίες σημείο εκκίνησης είναι το θέμα και οι ποικίλες πτυχές του και σημείο κατάληξης το κοινό. Το αντικείμενο-έκθεμα εξακολουθεί να παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο, αλλά το σενάριο δεν είναι γραμμένο αποκλειστικά για το αντικείμενο.

Στην κατεύθυνση αυτή, οι πρώτες εκθέσεις στις νέες εγκαταστάσεις θα προσεγγίσουν τα θέματα της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας, της Τεχνολογίας της εικόνας, της Τεχνολογίας των Μεταφορών και του Τεχνοπάρκου.

Με το Εκθετήριο ως σημείο αναφοράς, και τα εντυπωσιακά θεάματα ως πόλο έλξης, δημιουργούνται ευκαιρίες για ποικίλες δράσεις: διεθνή και πανελλήνια συνέδρια, περιοδικές εκθέσεις, διαλέξεις κορυφαίων επιστημόνων, επιμορφωτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα, τεχνικοί όμιλοι, υποστήριξη μαθητικών δραστηριοτήτων, εκδόσεις βιβλίων, παραγωγή πολυμεσικών εφαρ-

3. Το εκθετήριο Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας στις εγκαταστάσεις της Σίνδου.

μογών, συντήρηση ιστοσελίδας στο Διαδίκτυο, είναι μερικά από τις δράσεις που υπηρετούν τους στόχους του Μουσείου.

Μετά 25 χρόνια, οι λόγοι και οι αιτίες που γέννησαν το Τεχνικό Μουσείο εξακολουθούν να υφίστανται και μάλιστα εντείνονται. Τα Μουσεία Επιστήμης και Τεχνολογίας εξακολουθούν να «οραματίζονται» μεγαλύτερο ενδιαφέρον και επιδόσεις στα πεδία που υπηρετούν, περιορισμό του χάσματος γνώσης στην κοινωνική διαστρωμάτωση και συνειδητοποίηση από το ευρύ κοινό του ρόλου, των δυνατοτήτων αλλά και των αδυναμιών, των δилημάτων και των προβλημάτων που θέτει η πρόοδος της Επιστήμης και της Τεχνολογίας.

Το Ίδρυμα «Κέντρο Διάδοσης Επιστήμης και Μουσείο Τεχνολογίας» δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία του Τεχνικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, στο μεταίχμιο μιας νέας εποχής, όπου με την πολύμημη συμπαράσταση της πολιτείας καταβάλλεται μια μεγάλη προσπάθεια για την εδραίωση ενός φορέα εθνικής εμβέλειας, για τη διάχυση της εκλαικευμένης επιστημονικής και τεχνολογικής πληροφορίας. Ο βαθμός επιτυχίας αυτού του εγχειρήματος θα αποτελέσει μεταξύ άλλων και μέτρο της προσαρμογής μας στην κοινωνία της γνώσης που καλπάζει.

From the Technical Museum of Thessaloniki to the Science Center and Technology Museum

Konstantinos Tanis

A meeting held in 1978 among educationists, technicians and businessmen gave the initiative for the institution of the Technical Museum of Thessaloniki. The purpose of its establishment and uninterrupted presence for a quarter of a century was to contribute to the acquaintance and familiarity with and the increase of interest in Science and Technology. In October 2001 the Science Center and Technology Museum was constituted, an institution that incorporated the activities of the former Technical Museum and conducted the construction, organization and operation of the new installations.

4. Πανηγύριο. Προβολή ουράνιων φαινομένων στο θόλο του πλανητηρίου.

